

Tr. 7
Tallinna Ajaloo Selts.
TALLINN.

EESTI LINNAD

(end. „LINNAD ja ALEVID“)

EESTI LINNADE LIIDU HÄÄLEKANDJA

Väljaandja: Eesti Linnade Liit, Tallinnas. Vastutav toimetaja: V. Smetanin.

Toimetus ja talitus: Eesti Linnade Liit, Tallinn, Pikk 6

Ilmub 10 korda aastas.

XI aastakäik.

Numbri hind 25 senti

Nr. 3

Juuli

1938

SISU.

Tallinn tervishoiuliselt 1918—1938 —

dr. M. Püümets.

Rahvapension Soomes.

Märkmeid praeguse Venemaa linna-
dest.

Lauritsala omavalitsuse 5-aastasest
tööst.

Eesti Linnade Liidu tegevusest.

Kroonika.

EESTI LINNAD

EESTI LINNADE LIIDU HÄÄLEKANDJA

Väljaandja: Eesti Linnade Liit, Tallinnas --- Vastutav toimetaja: V. Smetanin

No 3

XI AASTAKÄIK

Toimetus ja talitus: Eesti Linnade Liit, Tallinn,
Pikk 6, telefon 431-58.

Ilmub 10 korda aastas.

Numbri hind 25 s.

Juuli

1938

Tallinn tervishoiuliselt 1918—1938.

Dr. M. Püümets.

Käesoleval aastal, mil me pühitsesime oma iseseisvuse XX aastapäeva, pole huvituseita heita pilku tagasi me pealinnale ja vaadata lähemalt, kuidas see viimasel 20 aastal on arenenud, on muutnud oma palet. On huvitav teha seda veel seetõttu, et me pealinnas eluneb ligi $\frac{1}{8}$ kogu eesti rahvast ja nende muudatuste järgi, mis on toimunud pealinnas, võime saada ligikaudset pilti ka me kodumaa teiste linnade arengust ja muudatusist neis.

Nagu teada, toimus 1919. a. detsembri lõpul Tallinnas Eesti linnategelaste esimene kongress. Sel kongressil tuli arutusele ka me linnade ja alevite tervishoiuline seisund. Viimane oli tol ajal eriti halb. Vabadussõda nõudis kõikjal suuri jõupingutusi, nii et teised alad ja teiste küsimuste lahendamine jäi loomulikult tahaplaanile; juuba alates 1914. a. jäi seisma Tallinna loomulik arenemine ja sõjategevuse tõttu elanikkude juurdevool Tallinna (1917. a. elunes Tallinnas ligi 160 000 inimest) ühes kaasaskäiva korterikitsikusega löi soodsa pinna igasuguste nakkushaiguste levimiseks. Vaatamata sellele, et 1918. a. hulk vene soost elanikke Tallinnast lahkus (ligi 50 000 inimest) ei saanud see Tallinna tervishoiulisele seisundile avaldada tunduvat mõju. Peale Saksa okupatsioonivägede lahkumise ja viimaste poolt määratud võimude tagandamise algas igalpool asutiste energiline reorganiseerimine. Kuid algava Vabadussõja tõttu polnud võimalik võtta tarvitusele kõiki abinõusid, mis oluksid tol korral vajalised linna üldise

tervishoiulise olundi tõstmiseks. Selle tagajärjeks oli paratamata nakkushaiguste arvu suur tõus Tallinnas veel 1919. ja 1920. a. Ainult 1921. a. peale, kus Vabadussõda oli õnnelikult lõppenud ja kui oli võimalik asuda igal alal oma igapäevase töö juurde, oli võimalik pöörata ka tervishoiu alale rohkem tähelepanu, mille tagajärjeks oli mitte üksi nakkushaiguste, vaid ka kõigi haiguste ja ühes sellega ka surmajuhtumite arvu vähenemine.

Kui nüüd asuda lähemalt üksikute tervishoiuliselt tähtsate alade vaatlusele 1918—1938, siis peatume me kõigepealt tänavate ja väljakute juures.

Mis 1918. a. Tallinnas eriti silma torkas, oli suur tolm, mis iseäranis suviseil kuivil ja tuulisil ilmadel mattis linna oma alla. Palju oli tolmu eriti III linnajaos — Juhkentali tänav ja liivapealse (kus praegu asub Vanakraamiturg) piirkonnas. See suur tolm sõltus muidugi me tänavate puudulikust ja viletsast sillutisest, kuid ka sellest, et me liivapealne püsis sajandeid ühes ja samas olekus, kus lahtisel peenel liival oli võimalus iga vähema tuulepuhangu juures tõusta õhku ja tolmupilvena hõljuda linna peal. Tallinna tänavate üldine pikkus oli 20 aastat tagasi ligi 168 km; viimasest oli sillutatud parkettkividega 2,7%, munakividega 26,3%, prügitatud 42,5% ja prügitamata ja sillutamata 28,5%. Nagu neist andmeist nähtub, oli Tallinna teist 1918. a. ligi $\frac{1}{3}$ prügitamata ja sillutamata ja seepärast oli tolleaegne tolmurohkus ka arusaadav.

1938. aastaks me pealinna teede pikkus on kasvanud 185 *km*-ni, millest on kaetud asfaldiga 4,9%, sillutatud parkettkividega 4,3%, sillutatud munakividega 34,8%, prügitatud 32,0%, prügitatud ja tõrvatud 11,0%, bituumendatud 12,0%, kaetud tsementbetooni ja makadamiga — 1,1%. Nagu sellest nähtub, on Tallinn viimase 20 aasta jooksul jõudnud niikaugele, et siin pole prügitamata ja sillutamata tänavaid, mistõttu ka tolmu on jäänud palju vähemaks, kuid kahjuks mitte veel täiesti kadunud seepärast, et prügitatud tänavaid on meil veel võrdlemisi palju — $\frac{1}{3}$ kõigist tänavast, mis sagedase liiklemise ja puuduliku kastmise tagajärjel annavad ikkagi teatavat hulka tolmu.

Erilist rõhku on pandud me iseseisvuse ajal avalikkude aedade ja puisteede (haljasalade) arendamisele ja suurendamisele; siin paistab silma ilus Tornideväljak, mistõttu tornid ise ühes vana linnamüüriaga on tulnud rohkem nähtavale. Haljasaladid on alatasa laiendatud ja nad võtavad oma alla mitusada tuhat *m*² maad. Paljud väljakud, kust varem iga tuulepuhangu juures kerkis üles tolmu, on nüüd kaetud muru ja põõsastega, mistõttu väljakud on muutunud nägusamaks ja tervishoiuliselt laitmatuks. Kõik see on nõudnud suurt tööd ja kulu, kuid linna tervendamise protsessis on see paratamatu. Siinkohal ei saa mööduda vaikides ka mängu- ja spordiväljakute ehitamisest linna poolt, mis meie kasvavale noorsoole ja ka vanemaile kodanikele on väga vajalised. Kui siia juurde lisada veel, et Kadriorgu on ehitatud staadion ja Noortepark riigi poolt, siis võime öelda seda, et me noorsoo kehaline kasvatus on leidnud väärilist tähelepanu vastavate väljakute soetamisega nii linna, kui ka riigi poolt, millele jõudu mööda on aidanud kaasa ka seltskondlikud organisatsioonid.

Tänavate ja väljakute valgustamist ei saa pidada igalpool veel küllaldaselt rahuldavaks. Üldiselt peab tähendama, et alates 1925 a. suureneb aasta-aastast valgustamine elektriga, kuna gaasivalgustuspunktide arv püsib paigal.

Mis puutub me pealinna kanalisatsiooni, siis peab tähendama järgmist:

Kuni 1880. a. oli reoveetorustik olemas vaid kesklinnas ja ehitatud telliskividest; väga tihti lasid nad endas voolavat vedelikku valguda maapinda. Alles siis, kui telliskivitorude asemel hakati tarvitama tsementtorusid, hakati torusid maandama ka eeslinnadesse. 1880.—1918. a. kasvas torustiku pikkus 70 *km*-ni, nii et aastast maandati keskmiselt $1\frac{3}{4}$ *km* torusid. Reoveetorustikuvõrk jagus 1918. a. (ja praegugi) 8 iseseisvasse ossa, millest 2 osa langevad Kopli lahte ja 6 osa linna alla merre — Keskvangla rajoonis. Nagu sellest nähtub, oli reoveetorustikuvõrk vaid osaline, mitte ülelinnaline ja torustikuvõrk ka seal, kus ta oli olemas, ei suutnud torude väikese läbimõõdu tõttu juhtida välja kõike reovett; peale selle jooksis läbi III ja II linnajao veel lahtine Härjapea jõgi, mis oma vängete lehkade poolest eriti suvel evis ülemaalise kuulsuse. Teine samasugune lahtine reoveekraav voolas Tondilt läbi Kristiine heinamaade ja suubus merre Pelgulinna rannas. Peab tähendama, et 60—70 aastat tagasi oli Härjapea jõe vesi täiesti puhas ja selle jõe lähedal elunevad elanikud tarvitasid jõe vett isegi kohvi-keetmiseks. Mida rohkem hakati ehitama jõe kaldale maju, seda rohkem rüvetati ka jõe vett ja eriti halvaks muutus see siis, kui jõe kaldale asusid vabrikud, mis oma reovee juhtisid jökke.

Juba enne maailmasõda kavatseti hakata ehitama Härjapea jõe kollektorit, kuid seda suudeti teostada vaid viimaseil aastail. Samuti jõuti lõpule ka Kristiine heinamaa kollektori ehitamisega.

Peale ülalmainitud kollektorite ehitamise on kanalisatsioonivõrku igal aastal täiendatud ja laiendatud, nii et kanalisatsiooni üldpikkus ulatus 1938. a. juba 120 *km*-ni; me iseseisvuse ajal on igal aastal ehitatud juurde keskmiselt 2,5 *km* reoveetorustikku, mis on tunduvalt aidanud parandada me pealinna tervishoiulist olundit.

Kanalisatsioonivõrgu alalist suurenemist ei täheldata, ta ei paista silma, kuid linna

organismi tervendamisel on temal esmajärguline tähtsus.

Ka elanikkonna varustamine puhta joogiveega enne me riiklikku iseseisvust jättis väga palju soovida. Peab tähendama, et enne 1867. a. koosnes Tallinna veevärk lahtisist paekiviseintega vooderdatud kraavidest ja puutorudest. 1867. a. ehitati eraettevõtja poolt malmtorudega veevärk, mille linn ära ostis, hakates ise varustama linna elanikke puhta veega. 1881.—1883. a. ehitas linn uue veevärgi, mis kõrgrõhu abil andis vett ka Toompeale. Vesi voolas linna veevärki Ülemiste järvest 3 toru mööda. Kõrgrõhu piirkonna (Toompea) jaoks pumbati vesi enne üles Tõnismäel asuvasse reservuaari; need pumbad töötasid algul veejõul, aga et nad ise tarvitasid palju vett, siis pandi nad 1908. a. töötama elektrijõuga. Pumbamaja asus Juhkentalis praeguse Sõjaväe Keskaigla lähedal.

Tolleaegse vee puuduseks oli see, et ta oli sagedasti sogane, eriti tuulisil ilmadel, kus lained kergitasid üles järve põhjas oleva muda ja linna elanikud olid tahes-tahtmata sunnitud tarvitama sogast vett; eriti hädas olid perenaised söögivalmistamisel. Peale muda ilmus 1896. a. Ülemiste järve veetaim, mis värvis vee rohelisteks. Peale seda hakkas veetaim mädanema, andes veele halva lõhna ja lääge maitse. Viimased asjaolud sundisid hakkama mõtlema ajakohase veevärgi ehitamisele. Üldiselt peab tähendama, et Ülemiste järve vesi ei sisalda haiguslekitavaid pisikuid ega pole neid sisaldanud ka varem aegadel, ainult järve põhjas olev muda ja mädanema läinud taimed tegid vee halvaks. Vee puhastamiseks valmistati palju kavu. Viimaks võttis volikogu 7. mail 1915 vastu prof. Jens'i poolt valmistatud projekti, mille järgi järve äärde tuli ehitada 54 puurkaevu, millesse koguneb järve vesi maaalusest veevoolust. Kaevudest oli vaja vett pumbata reservuaari, mis seisis järve pinnast 10 m kõrgemal. Enne veevärki minemist võis vett puhastada.

Kahjuks jäi see projekt maailmasõja tõttu teostamata. Ainult 12 a. hiljem — meie iseseisvuse ajal — ehitati me pealinna uus

moodne veevärk. 29. novembril 1927 algas linna korrapärane varustamine puhastatud veega. Vesi, mida pealinna elanikud praegu saavad, on puhas ja hea maitsega ja ei jäta tervishoiulisest küljelt enam midagi soovida. Ka järve kaldad on võetud valju tervishoiulise kontrolli alla, sinna ei pääse enam ei hobuseid jootma Tartu maantee poolt ega loomi jootma Mõigu ja Kurna mõisa järvekaldail olevailt karja- ja heinamaailt.

Veevärgi torustiku pikkus on kasvanud 83,6 km-lt 125 km-ni ja veevärgiga ühendatud kruntide arv on tõusnud 3121-lt 4660-le; nii et igal aastal on puhtaveetorustiku pikkus kasvanud keskmiselt 2 km võrra ja krunte on veevärgiga ühendatud iga aasta keskmiselt 75—80. Pole huvituseta märkida, et puhtaveetorustiku pikendamine liigub pea samas tempos, mis enne maailmasõda, kuid enne maailmasõda veevärgiga ühendatud kruntide arv oli suurem: igal aastal ühendati veevärgiga keskmiselt 100 krunti.

Olles lühidalt peatanud n.-ö. meie pealinna „südame“ ja „veresoonte“ juures, vaatame lähemalt tema teisi „organeid“, mis paistavad rohkem silma ja vaatame, kuidas nemad on arenenud viimase 20 aasta jooksul.

Erilist tähelepanu vääriavad me elamud ja elukorterid.

Nagu teada, oli me pealinnas 1918. a. 6901 elamut 34544 elukorteri ja 54589 toaga. Kahjuks pole sel aastal võimalik korraldada elumajade, elukorterite ja tubade loendust, nii et ei saa täpselt öelda, kui palju meil tol ajal oli 1-, 2-, 3- jne. toalisi elukortereid ja millisest materjalist nad olid ehitatud. Kuid I rahvaloendus, mis toimus 28. detsembril 1922 ühes elumajade ja elukorterite loendusega, lubab siiski teha ligikaudseid oletusi ka 1918. a. kohta: selle 4 aasta jooksul ehitati juurde vaid 28 uut maja 194 elukorteri ja 399 toaga.

1922. a. andmeil oli Tallinnas 79,9% puumaju, 15,9% kivimaju ja 4% segaehitisi. Sama aasta loenduse andmeil oli me pealinnas 1-toalisi elukortereid 75,0%, 2-toalisi — 9,1%, 3-toalisi — 6,21%, 4-toalisi — 3,8% ja 5-toalisi ja suuremaid — 5,5%.

On huvitav märkida veel asjaolu, et pealinna 1-toalised elukortereis elunes 64,8% linna elanikest, 2-toalised — 10,1%, 3-toalised — 7,6%, 4-toalised — 5,6% ja 5-toalised ja suuremais — 11,3%, nii et keskmiselt elunes ühes korteris 3,8 inimest ja ühes toas 2,3 inimest. 1. jaanuaril 1938 oli Tallinnas 9179 elumaja 48 389 elukorteri ja 85 182 toaga.

Nagu neist andmeist selgub, on elumajade arv kasvanud 33%, elukorterite arv 40% ja tubade arv 56% võrra. 1-toalised elukortereid oli 1. jaanuaril 1938 61,6%, 2-toalised — 19,0%, 3-toalised — 10,0%, 4-toalised — 4,6%, 5-toalised — 2,6%, 5-toalised ja suuremaid — 2,2%. Kui võrrelda viimaseid andmeid 1918. a. andmetega, siis peab rõõmustavalt alla kriipsutama tõsiasi, et 1-toalised elukorterite arv, võrreldes suurema arvu toaliste elukorteritega, on langenud 13,4% võrra; 2-toalised elukorterite arv on samal ajavahemikul tõusnud 9,1%-lt — 19,0%-ni ja 3-toalised elukorterite arv 6,2%-lt — 10,0%-ni. Suuremate elukorterite arv on vähem muutunud. 2- ja 3-toalised elukorterite arvu tõus näitab, et pealinna elanikkude elunemistingimused on muutunud paremaks, tervishoiulisemaks. Kui me pealinna ehitustegevus elavneb iga aastaga sama tempoga, siis jõuame 40—50 a. pärast võrdlemisi rahuldavasse elunemistingimusesse, vaadatuna tervishoiuseisukohalt. Siinjuures ei saa jätta avaldamata soovi, et suuremais elukortereis, kus reklaamitakse, et seal on olemas ka teenijatuba, see oleks ka tõeliselt toa sarnane, aga mitte mõni väike, kitsas ja pime sahv, kuhu teenija üle voodi otsa peab ronima magama. Teenijatuba minimaalmõõdud peaks olema kindlasti ülestähendatud ehitusmäärusesse, alla mille need toad ei tohiks olla. Minu arvamuse järgi peaks teenijatuba olema vähemalt 3 m kõrguse juures 3 m lai ja 4 m pikk ja aknaga, aga mitte mõni tibatilluke pime kong, kuhu vaevalt sisse mahub väike voodi.

Teatavasti on alates 1932. a. keelatud ehitada kortereid keldrikorrale. Vaatamata

sellele on ehitatud keldrikorrale 1932. a. 4 elukorteri, 1933. a. — 17, 1934. a. — 10, 1935. a. — 8, 1936. a. — 23 ja 1937. a. — 16 (10 elukorteri uusis majus ja 6 elukorteri ümberehitatud majus). Nagu sellest nähtub, on 78 elukorteri ehitatud keldrikorrale. Harilikule kodanikule on see täieliseks mõistatuseks, kuidas on võimalik, et ehitajad nii hoolimatult mööda hiilivad määrusist. Siin tuleks järelevalveasutisel tarvitada määruste rikkujate vastu karmimat kätt.

Et me pealinna keldrikordadel asuvad elukorteriid on tervishoiunõudeist väga kauget, seda näitavad 8. ja 9. märtsil 1931 korjatud andmed. Viimaste järgi oli meil keldrikorral 3318 elukorteri ja kui juurde arvata viimaseil aastail ehitatud korteriid, siis saame kokku 3396 keldrikorteriit. 1931. a. andmeil elunes neis elukortereis 4147 leibkonda 9696 isikuga. Samade andmete põhjal olid keldrikorral asuvaist elukortereist ligikaudu pooled kuivad, kuna teisel poolel keldrikorral asuvaist elukortereist olid põrandad ja seinad niisked.

Pole põhjust arvata, et keldrikorral asuvad elukorteriid praegusel ajal oleksid tervishoiuliselt paremas seisundis kui 1931. a. ja seepärast ei saa kuidagi leppida, et selliseid elukortereid veel alatasa juurde ehitatakse.

Nagu tähendatud ülal, elunes 1922. a. (resp. 1918. a.) ühes korteris keskmiselt 3,8 inimest ja ühes toas 2,3 inimest, 1. jaanuaril 1938 tuli iga elukorteri kohta keskmiselt ligi 3 inimest ja iga toa kohta keskmiselt 1,7 inimest, mis omakorda näitab, et uute elukorterite ja tubade juurdeehitamine toimub kiiremini, kui elanikkude arvu kasvamine. Elanikkude tihedus ühes elukorteriis, ühes toas on vähenenud, mis on võimaldanud pealinna elanikel lahendamata, tervishoiunõudeile vastavat elunemist ja mis pole jätanud avaldamata mõju ka üldisele haigestumisele ja suremusele, nagu seda näitavad vastavad andmed.

(Järgneb.)

Rahvapension Soomes.

1. jaanuarist 1939 jõustub Soomes rahvapensioniseadus, mis anti 31. märtsil 1937.

Sellise seaduse kehtimapanemise küsimus oli Soomes kaalumisel juba väga ammu. Räägitakse juba midagi 1890. a. Korduvalt on selle küsimuse kaalumiseks moodustatud igasuguseid komisjone, kuid alati on tulnud takistavaid asjaolusid, mistõttu selle küsimuse lahendamine ikka jälle kuidagi jäi seisma. Kaks valitsuse koostist on esitatud parlamendile ettepanekuid küsimuse lahendamiseks. Viimane kindlakujulisem ettepanek iehti parlamendile 18. septembril 1936. Sellel ettepanekul oligi lõpuks tulemusi.

Uue seaduse eesmärgiks on kindlustada igat Soomes elunevat kodanikku vanaduse ja invaliidsuse vastu.

Sellist seadust ei tunne mitte ainult Soome, vaid vastava kirjanduse andmeil olevat samataolisi seadusi varem juba umbes 30 riigis.

Soome seaduse järgi kuulub rahvapensioniseaduse alusel kindlustamisele iga kodanik alates sellele aastale järgnevast 1. jaanuarist, mil isik on saanud 18 aastat vanaks. Üleminekuajal jäävad selle seaduse alt välja need isikud, kes seaduse jõustumisel on 55 aastat vanad või üle selle. Edaspidi ei kohaldata seda seadust ka nende isikute kohta, kes on asunud Soome elunema pärast 55-aastaseks saamist. Seaduse alt on ka välja arvatud Soomes elunevad välisriikide kodanikud, kes teenivad välisriikide saatkondades ja konsulaatides.

Seaduse kehtimahakkamisele järgneb 10-aastane üleminekuajastu, mil seaduse kehtivus on veel osaline. Pärast seda tähtsaga on aga vanaduse ja invaliidsuse vastu kindlustatud kõik Soome elanikud 18—64 aasta vanuseni.

Sellekohaste arvutuste järgi tõuseks kindlustatute arv seaduse jõustumisel 1 900 000 isikule ja suureneks 2000. aastaks 2 200 000 isikule.

Pensioniks tarvisminev summa tuleb kokku kindlustatute poolt makstavaist pree-

miaist ja tööandjate poolt seaduse alusel makstavaist summadest. Kehvemate isikute pensioni suurendatakse riiklikkude ja osalt ka omavalitsuste eriliste summade arvel.

Suurem osa kindlustatute poolt sissemakstavaist summadest, umbes 80%, koondatakse iga kindlustatu jaoks peetavale erilisele isiklikule arvele. Peale isiku sissemaksude suureneb summa selle kapitali protsentide juurdekirjutamise teel.

Sellekohaste arvutuste järgi koguneks sel teel 14 000 000 000 mk. suurune kapital.

Iga isiku poolt makstavad preemiasummad normeeritakse kindla protsendi näol isiku aastasissetulekust. Isegi väikseima sissetulekuga isikuil tuleb maksta teatav miinimum preemiasummast. Suure sissetulekuga isikute kohta on ka ette nähtud teatud maksimum, mida preemiasumma ei tohi ületada. Viie esimese aasta jooksul pärast seaduse jõustumist maksab iga isik pensionikapitalimaksu 1% oma aastatulust, mis aga ei tohi olla alla 50 ja mitte üle 500 mk. Järgnevatel aastail makstakse juba 2% aastatulust, kuid mitte vähem kui 75 ja mitte rohkem kui 1000 mk. aastas. Seal, kus ühte perekonda kuuluvad abikaasad on kehvad, s. o. kui aastatulu on mõlemal abikaasal kokku alla 10 000 mk., maksab see abikaasadest, kes pole perekonna peaülalpidaja, ainult 60% minimaalsest pensionist, s. o. esimese viie kestel mitte alla 30 mk. ja järgnevatel aastail mitte alla 45 mk. aastas.

Isiku aastatulu suuruse kindlaksmääramisel võetakse aluseks maksustamisel kindlaksmääratud tulu suurus, arvestades seejuures ka selliseid tulusid, mida nende vähesuse tõttu üldisel maksustamisel ei arvestata.

Pensionikapitali heaks preemiate maksamise kohustus algab selle aasta 1. jaanuarist, mis järgneb esimesena pärast isiku 18-aastaseks saamist ja lõpeb 64-aastaseks saamisele järgneva 1. jaanuariga. Preemiamaksust on vabastatud isikud, kes saavad hoolekandekõrras omavalitsuselt täieliku ülalpidamise.

Makstavad vanadus- ja invaliidsuspensioonid normeeritakse isiku poolt sissemaksitud summade suuruse alusel.

Kui isik kaotab töövõime enne 64-aastaseks saamist, määratakse talle invaliidsuspensioon ja selle saamisega vabaneb ta ka pensioni määramisele järgnevast 1. jaanuarist alates kohustusest maksta preemiaid pensionikapitali kasuks. Kui isik, kellele on määratud invaliidsuspensiooni, saab tagasi töövõime, olles alla 64 aastat vana, siis lõpetatakse talle invaliidsuspensiooni maksmine ja sellele lõpetamisele järgnevast 1. jaanuarist alates jätkub tal ka jälle kohustus maksta preemiamaksu pensionikapitali heaks.

Seaduse koostamisel on arvestatud, et 85% ettenähtud maksudest laekub. Seega oodatakse pensionikapitalile tulusid 1940. a. 136 000 000 mk. 1945. a., mil juba igaüks maksab 2% aastatulust, on ette nähtud aastatulu pensionikapitalile preemiaist 275 000 000 mk. Kuna arvestatakse, et kindlustatute arv suureneb aasta-aastalt, suureneb sellega ühes ka preemiatena laekuv summa. Nii on arvestatud, et 1981. a. laekuks preemiamaksudest aastas juba 300 000 000 mk.

Preemiate maksmisele on rakendatud ka tööandjad. Seaduseandlus on lähtunud seisukohast, et tööandjal on kergem maksta preemiaid oma tööliste eest kui töölisel enesel. Tööandja on selles mõttes ka materiaalselt huvitatud oma tööliste eest preemiate maksmisest, et siis ei lasku temale kohustust hooldada vanaksjäänud tööliste eest. Seetõttu on ette nähtud, et teatavat liiki tööliste pensionikapitali preemiasummadest maksab poole tööandja ja teise poole tööline. Seejuures kannab preemiamaksu kohustust tööandja ainult tema poolt makstava palga arvel makstava preemia pooles suuruses, arvestamata neid tulusid, mis töölisel võivad olla väljaspool tema tööstust. Seadus vabastab tööandjad preemia maksmisest teatavat liiki tööliste eest. Nii pole tööandja kohustatud preemiat maksuma lähemate perekonnaliikmete teenistuse arvel ja ajutiste tööliste eest. Neilt töölisilt, kelle eest tööandja on kohustatud tasuma poole preemiasummast,

peab tööandja palgast kinni ka selle osa preemiat, mis isik ise on kohustatud tasuma ja maksab selle osa ka sisse vastavasse kapitali, Riigi- ja omavalitsusametnikelt teenistuskohas preemiaid kinni ei peeta, vaid need on kohustatud ise hoolitsema preemiate tasumise eest.

Seadus näeb ette erilise võimaluse, et tööandja võib ilma tööliste palgast vastavate mahaarvamiste tegemiseta vabatahtlikult võtta enese peale kohustuse tasuda oma tööliste eest rahvapensioni preemiad terves suuruses, s. o. ka see osa, mis kehtiva seaduse järgi kuulub isiku enda kanda. Sellised lepingud on lubatavad vastavate rahvapensioniasutiste loal, milleks kaks kuud enne kokkuleppe sõlmimist tuleb esitada kohalike maksuasutiste kaudu vastav soovivaaldus. Nähtavasti lähtub seadus siin vaatekohast, et tööandjad kuidagi ei saaks viia oma töölisi siin eksiarvamusele ja ei kasustaks kurjasti selliseid summasid, mis ta on lubanud tasuda oma tööliste eest. Sellega ühes on siis vastavaile asutisile ka antud võimalus alati jälgida selliste lepingute täitmist tööandjate poolt.

Preemiasummade kinnipidamist ei nõua seadus igal palgamaksmisel, vaid vähemalt kord veerandaastas, kusjuures seadus eriti annab võimaluse, et kogu preemiasummat võib kinni pidada veerandaasta viimasest palgast.

Preemiasummade arvestamisel võetakse aluseks niihästi rahapalk, kui natuuras antavad tasud. Viimased hinnatakse üldise maksumise kohta ettenähtud aluseil, vastavate maksuasutiste andmeil, milliste andmete esitamine maksuasutisile on tehtud sunduslikuks.

Kui isikuile makstakse tasu töö eest, mis tema on teinud oma hobuste või mootorsõidukitega, siis eraldatakse isikule kuuluv puhaspalk sotsiaalministeeriumi poolt kindlaksmääratud eriliste normide alusel, mis võetakse siis aluseks preemia maksmisel.

Tööandjaile näeb seadus ette erilise kohustuse anda töölisile välja vähemalt iga kalendriaasta veerandi lõpul tõendis saadud palga ja makstud preemiate kohta. Ka selli-

sel juhtumil, kui tööandja võttis endale vabatahtlikult kohustuse tasuda ka töölise osa preemiast, peab ta veerandaasta lõpul ikkagi andma töölisele sellekohase tõendise. Pensionasutiste poolt on isegi kindlaks määratud erilised plangid, millel sellised tõendised tulevad anda. Plangid, kokkukõidetuna vihkudesse, antakse tööandjaile välja postiasutiste kaudu. Postiasutised peavad väljaantud plankide kohta erilist arvet. Teisil plankidel tõendisi anda on võimalik ainult pensionasutiste erilisel loal, mis tuleb jälle hankida kaks kuud enne nende tarvituselevõttu.

Kui tööandja on preemia arvel kinni pidanud vähem kui seaduse järgi oleks tulnud kinni pidada, kannab vahe eest vastutust tööandja, kes on siis juba kohustatud tasuma vahe oma summadest. Kui tööandja pole oma töölisilt seaduses ettenähtud tähtajal ja ulatuses preemiaid kinni pidanud, siis tuleb tal need sissenõudmata summad kõik maksta omast käest.

Veerandaasta jooksul kinnipeetud preemiad ja tööandja poolt maksmisele kuuluvad osad on tööandja, kellel on üle viie töölise, kohustatud sisse maksuma veerandaasta lõpule järgneva kuu jooksul. Need aga, kellel on alla viie töölise, on kohustatud oma maksud õiendama kaks korda aastas — igas jaanuaris ja juulis.

Preemiasummad makstakse nende postiasutiste kaudu, kust hangitakse eelmainitud plangid tõendisiks. Raha sissemaksmisel tuleb postiasutisele esitada tõendusplankide teisendid.

Tööandjad, kes ei täida korralikult seaduses ettenähtud preemiamaksukohustusi, langevad rahatrahvi alla.

Kuna maksude määramine Soomes toimub omavalitsusasutiste kaudu, on ka rahvapensioni arvutamine pandud samule asutisile. Seal arvutatakse välja, kui palju isik

peab preemiat üldse maksma oma aastatulu järgi, arvestatakse, kui palju talt töökohas on kinni peetud ja määratakse siis kindlaks, kui palju isikul veel tuleb tasuda. Senini kehtis Soomes paljudes omavalitsusis ka selline kord, nagu see meil on viisiks tulumaksu juures, et teatavad isikud, kes oma tulu vähesuse tõttu ei kuulu maksustamisele, olid ka vabastatud tuluteadete esitamisest maksuasutisile. Rahvapensioniseadus toob aga nüüd Soomes ses suhtes muudatusi. Nüüd peavad esitama tuludeklaratsiooni ka need, kes oma tulude vähesuse tõttu üldiselt maksudest on vabastatud. Selliste teadete esitamine on ses suhtes ka isikute huves, et need on aluseks nende edaspidisel vanaduspensionimääramisel.

Maksuasutised koostavad vastavate deklaratsioonide ja tõendiste põhjal igal aastal nimestiku, kui palju keegi on kohustatud maksma preemiaid möödunud aastase tulu arvel rahvapensionikapitali heaks. Selle vastu võib vaielda erilises korras.

Need osad rahvapensioni preemiaist, mis pole tasutud palgast kinnipidamise teel, nõutakse sisse ühes kogukonnamaksuga ja antakse ajaviitmata edasi pensionasutisile.

Pensionikapitali tähtajaks maksmata jäetud preemiad nõutakse sisse avalikkude maksude sissenõudmiseks ettenähtud korras, kusjuures maksuvõlga tohib sisse nõuda viie aasta jooksul. Selle tähtaja möödumisel need aeguvad.

Sellega on Soome astunud kaunis ulatuselise sammu kogu rahva kindlustamiseks mustapäevade vastu, mis sageli ähvardavad nii mõndagi, eriti käesoleval majanduseliselt mitmeti kehvval ja võnkuval ajastul. Kui suures ulatuses see suudab rahuldada ootusi ja ühes sellega vabastada omavalitsusi hoolekandelisest koormast, mis käesajal peaaegu kõikjal neelavad küllalt tunduvaldi osi omavalitsuste summadest, näitab muidugi tulle.

Märkmeid praeguse Venemaa linnadest.

Millises seisundis oli suurem osa Venemaa linnadest enne maailmasõda — kuni 1917. a. revolutsioonini — seda teame väga hästi. Nad olid jäänud Lääne-Euroopa riikide linnadest palju maha, eriti heakorra, tervishoiu ja planeerimise alal. Kuid ka teiste alade korraldus ja tase oli väga puudulik. Ja kuigi ka Eesti linnadel oli palju puudusi, siiski kommunaalkultuuri alal olid nad üldiselt suuresti ette jõudnud Sise-Venemaa linnadest.

Kui Venemaal, peale kodusõja lõppu, uuel võimul osutus võimalikuks asuda loovale tööle, siis tuli tahes-tahtmata pöörata teiste alade kõrval tõsiselt tähelepanu ka täiesti sööti jäänud kommunaalalale. Nüüd on „uus võim“ töötanud juba veidi üle kahekümne aasta ja ülevaate saamine selle kohta, mida on saavutatud ja millist teed on käidud linnade seisundi parandamiseks, pakub tõsiselt huvi. Andmeid selle kohta, olgugi vaid üldkujulisi, leidub vene kommunaalkuukirjas — „Социалистический Город“ („Sotsialistlik linn“). Kuid neid kirjutisi ja andmeid tuleb võtta teatud reservatsiooniga: pole tähtis ükski töö hulk, vaid ka kvaliteet ja see on Venemaal praegu nõrgemaid punkte. Peale selle paistab mõnikord, et andmed on liialdatud ja nende esiletoomisel on tunduv reklaamimaik juures.

1917.—1937. a. tõusis Vene linnade elanikkude arv 17%-lt — 25%-ni. Viimase kümne aasta jooksul on linnade elanikkude arv kasvanud absoluutarvus 17 000 000 võrra.

Enamik vana-Vene linnadest olid puuhoonetega, väikese elanikkonnaga. Ainult 14 linnas oli üle 100 000 elanikku. 1937. a. oli aga nende arv juba 74. Viimase kahekümne aasta jooksul on tekkinud juurde 50 uut linna ja alevit.

Neist võiks nimetada Stalinskit — Uurali-Kusnetski kombinaadi pärli. Seitsme aasta eest oli Stalinski kohal tühi soine maa. Seitsme aasta jooksul kasvas sellele kohale määratu suur metallurgiatehas ja linn, milles on korralikud tänavad ja prospektid mo-

dernse kattega. Ilus Molotov'i-nimeline prospekt võiks oma heakorra tasemelt võistelda pealinna parimate prospektidega. Linnas on tramm, autobusliinid, veevõrk, kanalisatsioon ja soojuskeskjaam, tore skväär, metallurgide klubi, kino, lasteaiad ja imikutekodud.

Lääne-Siberis ehitatakse ümber Novo-Sibirskit (end. Novo-Nikolajevsk). Kaug-Idas kerkis Komsomolsk Amuuril. Viie aasta eest oli siin ääretu taiga. Nüüd on Komsomolskis 60 000 elanikku. Linnas on ülikool, tehnikum, parteikool, üle kümne kesk- ja algkooli ja terve rida teisi õppeasutisi. On olemas veel 2 staadioni, 3 klubi, ehitamisel on suur kultuuri- ja puhkepark.

Koola poolsaarel, polaarjoone taga, tekkis tööstuslinn Kirovsk, end. Hibinogorsk. Kirovsk varustab kogu riiki mineraalväetisainetega. Praegu on selles linnas 50 000 elanikku. On olemas teater, koolid, lasteaiad, imikutekodud, keskpark jne. Kauges Põhjas ehitatakse sadamalinna Igarkat. Rekonstrueeritakse põhjasadamaid Arhangelskit ja Murmanskit.

Uuralis on kerkinud rida uusi linnu, nagu näiteks Magnitogorsk Uurali-Kusnetski kombinaadis. Praegu on selles linnas 200 000 elanikku. See uuestiprojektitud linn asub järve kaldal ja teda ümbritseb ilus loodus. Linnas on palju haljasalaid, samuti on temas rohkesti ka kultuurilisi asutisi. Põhja-Uuralis ehitatakse Berezniki linna. Põhjälükult ehitatakse ümber Sverdlovsk, Perm, Nižni-Tagil ja teised. Uurali mägede lõunapoolses osas on kerkinud Orsk — rikka Orski-Halilovi tööstusrajooni keskus.

Kesk-Aasias, endise akendeta fassaadiga majade ja kõverate tänavatega Djušambe aleviku asemele ehitati uus linn — Stalinabad, Tadžikistani pealinn. Ehitati uusi asfalditud tänavaid, uusi ilusaid maju, puisteid, skvääre, kõrgemaid õppeasutisi ja tehnikume, seati sisse elektrivalgustus.

Kesk-Aasias rekonstrueeritakse Taškenti, Tširtšiku jõel, Taškendi lähedal, tekkis uus suur elektrikombinaat, mille läheduses ehitatakse uut linna.

Minevikku kaob vana-Tiflis oma kitsaste, kõverate tänavate ja mustusega. Enne revolutsiooni oli Tiflis täiesti korraldamata kolkatagune administratiivne keskus ja kaubanduslinn väikese tööstusega. Tiflisi arendamine algas 1921. a. Sellest ajast peale on linnas ehitatud kümnekond tööstusettevõtet. Praegu on Tbilissi 500 000 elanikuga linn. Siin asub 16 kõrgemat õppeasutist, 10 teatrit, 9 muuseumi, 35 teadusliku uurimise asutist. Kõverad tänavad ehitatakse ümber. Tehtavad uued puisteed, pargid, skväärid. Ehitamisel on uus kultuuri- ja puhkepark Taaveti mäel. Likvideeritakse rida korraldamata eeslinna ja nende asemele ehitatakse uued hooned, staadionid, klubid.

Põhjalikult ehitati ümber Armeenia pealinn Jerevan (end. Erivan), mis revolutsioonini kujutas endast kolkatagust linnakest, mitte üle 30 000 elanikuga. Tööstusettevõttest oli linnas mõni väike, poolkodutöendusliku ilmega veinivabrik. Tänavad olid kõverad, mustad, ilma haljuseta, valgustamata ja sillutamata. Lamedate katustega savimajakesed, asetsedes korraldult mäenõlvakuil, moodustasid ebameeldiva vana-Erivani pildi. Ainult kesklinnas, peatänavail leidis kohaliku noblessi kahekordseid maju.

Kogu selle linna kommunaalmajapidamine koosnes vaid väikesest veevärgist, hobutänavraudteest, 5 aasia saunast, 2 väikesest elektrijaamast ja mustuseveovoorigist. Ainus avalik park, 7 ha suurune nn. Inglise aed, moodustas linna ainsa haljasala.

Kahekümne aasta jooksul on Jerevani hoonestamisel tehtud suuri edusamme. Endiste kodutöenduslike ettevõtete asemel on linnas asutatud 36 uut vabrikut ja tehast. Linnas on nüüd 39 teadusliku uurimise instituuti, nende seas teadusteakadeemia osakond. Peale selle on veel 8 kõrgemat õppeasutist, 23 tehnikumi, 37 kesk- ja algkooli, rida teatreid ja klubisid. Ehitamisel on valitsushoone, tramm, kanalisatsioon, veevärk, võõrastemaju, saunu. Seetõttu on põhjalikult muutunud linna arhitektooniline ilme. Linnas asfalditakse tänavaid, laiendatakse linna haljasala, rekonstrueeritakse väljakuid, lammutatakse vanu maju ja nende asemele

ehitatakse uusi hooned, parke, staadione, klubisid.

Suuri edusamme viimase kahekümne aasta jooksul on teinud Ukraina linnade arendamine. On kerkinud vabrikuid, elektrikeskjaamu, kaevandusi ja rida uusi linnu. Millises maastaabis toimub see arendamine, on näha Velikoje-Zaporožjest. See linn annab kogu maale elektrienergiat, alumiiniumi, kõrgeväärtuselist terast jne. Rikkaliku kaljuse ja suurejoonelise planeerimisega jätab see linn majesteetliku mulje. Eriti mõjuva mulje jätab Dneprogesi suurejooneline tamm, sillad ja hügelvabrikud. Zaporozhet hoonestatakse uute ja suurte majadega. Ainult 1937. a. ehitati seal valitsuse poolt üle 30 mitmesuguse maja. Samuti on suuresti edenenud Donbassi hoonestamine. Uuesti ehitatakse ümber Stalino (end. Juzovka), nüüd administratiiv- ja tööstuskeskus. Kramatorskis, Donbasi tööstuslinnas, on elanikkude arv kasvanud seitsmekordseks. Samuti on ümberehitamisel Gorlovka, Vorosilovgrad, Mariupol, Krivorozhe ja teised. Dneprodzeržinskis suurenes elanikkude arv 3,5 korda. Põhjalikult ehitatakse ümber tööstuslik Harkov ja ehitamisel on uus linn Harkovi traktorivabriku juures.

Kasakstan on muutunud NSVL väärilise metallurgia baasiks. Siin on kerkinud linnad, nagu Balhašš, Karaganda ja ümberehitamisel on Aktjubinsk.

Rüügi keskosas kasvavad linnad hoogsasti, eriti pealinn Moskva. Moskva lähedal asuvas söepiirkonnas, kohal, kus veel hiljuti oli tühi maa, kerkis uus linn Stalinogorsk. Linn on hoonestatud uute ehitistega ja tänavad on asfalditud. Uus teatrihoone ja kultuuri- ja puhkepark ilustavad linna.

Planeeritakse ja ehitatakse ümber ka vana metallurgia- ja metallitöötlemiskeskus Tuula, samuti ka Gorki (end. Nižni-Novgorod).

Ümberehitamisel on ka veel vanad tööstuskeskused, nagu Kalinin (end. Tver), Jaroslavl, Ivanovo, ümber planeerimisel — Leningrad, Minsk, Kiiev, Bakuu ja teised tähtsamad majandus- ja poliitilised keskused.

Eriti tähtsaks saavutiseks tuleb pidada rajoonide planeerimist. Rajoonid, nagu Orski-Halilovi, Magnitogorski, Apšeroni ja rida teisi, hoonestatakse komplektiliste plaanide alusel, milles on ette nähtud kõigi majandusalade, kaasa arvatud ka linnade ja külade, arendamine. Kuurordirajoonid, nagu Krimmi lõunarannik, Sotški-Matsesta, Kislovodski, suurte linnade rajoonid, nagu Leningrad, Moskva, arenevad samuti komplektiliste plaanide alusel.

Eelseisvasse, kolmandasse viisaastakusse on võetud linnaehituse alal suured ülesanded, nii arhitektoonilisel, kui tehnilisel ja majanduslikul alal. Kuidas see hügelkava teostamine õnnestub, näitab tulevik.

Nagu kuukiri „Социалистический Город“ („Sotsialistlik linn“) väidab, on linnade planeerimisel ja hoonestamisel Nõukogude Venemaal käidud hoopis uut rada. Nimetades E. Hovard'i aedlinnade ideesid utoopilisiks unistusiks ja loobudes ka urbaniseerimise ja desurbaniseerimise ideedest, milliseid nimetatakse fantastilisiks, olla Vene arhitektid loonud uusi ideid.

On kadunud linna keskosa ja aguli kontrast, samuti ka suured tulumajad kaevutao-liste õuedega, ilma valguse ja õhuta. Uutes linnades on teostatud põhimõtte, et elunemisrajoonid eraldatakse tööstusrajoonidest haljasaladega. Ka on muutunud linnade keskosa.

Endiste kaubanduskeskuste ja turgude asemel leidub nüüd asutisi, mida mujal ei tunta, nagu kultuuripaleesid, klubisid, kultuuri- ja puhkeparke, nõukogude paleesid, mille eesmärgiks on kaasa aidata indiviidi igakülgele arenemisele tema töös, teaduses ja kunstis. Nõukogude Venemaa linnade planeerimine olla läbi põimitud humanismi põhimõtetega, sest Nõukogude Venemaa linna ei saa kujutella ilma sotsiaalse kasvatus ja teenimise asutiseta. Lasteaiad, imikutekodud, lastesanatoomiumid, pioneeride laagrid, koolid moodustavad orgaanilise osa Nõukogude Venemaa rahvaste konstitutsioonis. Erinevalt käsitletakse Nõukogude Venemaa linnade tänavaid, kvartaale, nende arhitektuuri jne. Linnade planeerimine ja ümberkorraldamine on praegu rajatud 1931. a. määrusile, milles nõutakse kõigepealt linna õige arendamiskäigu, kohalikkude olude ja kohaliku maastiku arvestamist inseneriliste ja arhitektiliste planeerimisülesannete lahendamisel.

Igatahes võib tähendada, et Nõukogude Venemaa arhitektidel on avaraid võimalusi linnade välisilme kujundamiseks ja sellel alal on neil tähtsavaid saavutisi, sest neil pole vaja arvestada kinnisvarade omandiõigust, vaid kõik kinnisvarad on neile vaid ühesuguse tähtsusega objektid.

Z.

Lauritsala omavalitsuse 5-aastasest tööst.

Soome vabariigi valitsuse korraldusega 27. veebruarist 1931 eraldati Lappee maakonnast üks osa, milline alates 1. jaanuarist 1932 sai iseseisvaks omavalitsusühikuks ja nimetati Lauritsala aleviks. Viipuri lääni maahärra määras juulis 1931 vastava organiseerimiskomitee ja Lauritsala alev algaski eksisteerimist. Peale 5 aasta möödumist on noores linnas koostatud ülevaade, milles heidetakse pilku 5 aasta jooksul tehtud tööle. Selles ülevaates märgitakse, et 5 aastat sotsiaaltöös tähendavad kindlasti teatud tööperioodi teatavaid saavutisi ja peavad andma katselise tõestuse, mil määral uuestirajatud

omavalitsusühik on tõendanud oma olemust ja eluõigust, ning kas ta on küllalt elujõuline täitma temal lasuvaid ülesandeid. Peab ju ka selgitama, kui palju on täitunud neist lootusist, mis andsid tõuke Lauritsala eraldamiseks Lappee maakonnast.

Esiteks heidame pilgu olundile, milles Lauritsala asus enne iseseisvaks omavalitsusühikuks saamist. Selgub, et suure maakonna osana oli Lauritsala jäetud kaunis omaette, eriti vaadatuna sotsiaalsest seisukohast. Lappee suur maakond ei saanud küllaldest tähelepanu pühendada Lauritsala tööstuspiirkonnale ja kanda hoolt ka tööliste heakäe-

käigu tõstmiseks. Kauka vabrik omalt poolt on teinud kõik, mis on seisnud tema võimuses, kuid see ei ulatunud ju väljapoole vabrikut ja tema ümbrust. Sellest tuligi, et ^{10/11} Lauritsala praegusest maaalast oli väljaspool igasugust sotsiaalset hoolekannet. Sellest sõltus ka, et ulatuslikud elunemiskeskused, nagu Hakali ja Tirilä, mis selles piirkonnas kasvanud, ei evinud mingit korda ehituse alal ja nüüd tervishoiu ja tulekaitse mõttes on rajatud täiesti ebatervishoiulisele alusele.

Sotsiaalne pärandus, mida uus rajatud linn päris endiselt emakogukonnalt, koostus vaid rahvakoolimajust ja õigusest, paigutada kasvandikke mõneks ajaks Lappee vallamajja ja haigeid Lappee nakkushaiglasse vastava tasu eest.

Varanduse jaotamisel ei saanud uus linn sugugi maad, sest maaalal, kus asus Lauritsala, polnud Lappee kogukonnal endal mingit maad. Samuti polnud uuel linnal raha, kuigi ta pidi algul saama 2 000 000 mk., sest varanduse tegelik lahutamine toimus alles hiljem.

Sellises olundis algas uue kogukonna ülesehitamine ja veel ajal, mil kogu maad rõhus raske majanduslik kriis ja mil töötuid oli ligikaudu 11% kogukonna rahvastikust. Algas oli tõesti raske ja okkiline. Olund nõudis tõsiseimaid pingutusi. Esimeseks ülesandeks oli tööpuuduse vastu võitlemine ja tööpuudusega kaasaskäiva häda vähendamine. Kui olla objektiivne, peab tunnustama, et riikliku rahalise abita ja kindla kava loomiseta tööpuuduse vastu võitlemisel poleks saadud selliseid tulemusi, nagu tõeliselt saavutati. Parimaks tõenduseks töötulemusist on ühe töölisdelegatsiooni väljendus alevivalitsusele kriisi raskeimal ajal, et näljasena polevat tarvis magama minna ühelgi töötul ja ka lapsed saavat oma piima.

Vaatamata tööpuuduse vastu võitlemisele, tuli luua kogu kogukonna valitsemise aparaat büroode, juhtivate organite ja komisjonidega, millised, arvestades kohalikke tingimusi, osutasid tarvilikuks ja millised võisid rahuldada kõiki kohalikke nõudeid ja

lahendada kõiki tekkivaid küsimusi. Neid ülesandeid polnud tarvis otsida, vaid neid kerkis uues kogukonnas külluses. Oli tarvis ainult näha ja täheldada, millised ülesandeist olid tähtsamad ja kiirema iseloomuga. Samal ajal tuli aga pidevalt arvestada ka majanduslikke võimalusi, sest suur osa ülesandeid nõudis, et tules oleks nii-öelda „mitu rauda korraga“. Muidugi tuli seejuures jälgida, et sotsiaalsed uuendused ja parandused oleks teostatud nõnda, et need igal ajal, ka tulevikus, oleks sobivad. Sotsiaalses töös on igasuguste puuduste põhjuste mõistmine sama tähtis, kui mõtlemise juures järjekindlus. Kui sotsiaalseil uuendusel seda juhtnööri ei täheldata, siis puudub asjade juhtimisel ja arendamisel ka ratsionaalsus.

Majanduslikkude võimaluste piires on uue omavalitsuse ülesehitamisel ülalnimetatud põhimõtet püütud respektierida. Kui senini tehtud töö ei vasta veel uuemaagestele nõudeile, siis ühte võib kindlasti tunnustada, et nõutavad algsammud selles suunas on tehtud ja sotsiaalsed olud Lauritsalas on möödunud 5 aastaga tunduvalt muutunud ja mitte halvemaks, vaid paremaks.

Printsiip tunda ja mõista igasuguste puuduste põhjusi, on viinud nii kaugele, et on organiseeritud sotsiaalse tervishoiu alal haigete abistamise keskus. See tsentraliseerimine andis häid tulemusi. Uue asutise juurde on loodud rida mitmesuguseid osakondi ja asutise laiendamise tekkis isegi ruumipuudus. Selles asutises on iga päev ühel arstil ordineerimistund, peale selle tuberkuloosiosakond röntgenikabineti ja pneumotooraks-raviseadmega, siis valgustusravi lastele ja täiskasvanuile; emadenõuandla, väikelaste-nõuandla ja peale selle üks kord nädalas imikute ja väikelaste maksuta järelevaatamine, hambakliinik, kus kõigi rahvakooliõpilaste hambaid ravitakse tasuta ja täiskasvanuile alandatud hinnaga.

Tööpuuduse vastu võitlemiseks alustati soise maaala, nimelt Tirilä kuivatamisega, millise töö teostamiseks anti toetust ka riigilt. See sookuivatustöö ühendati üldise sotsiaalse tervishoiukavaga ja eriti jälgiti tu-

berkuloosi levimist, milleks tehti mitmeid uurimusi.

Tervishoiu organiseerimisel on väljutud põhimõttest, et kõik ettevõtted ja üritused liituvad ühiseks tervikuks. Sama põhimõtte järgi on käidud ka muil sotsiaalseil uuendusi. Olulisim neist on täienduskooli küsimus. Esimeseks ülesandeks oli muidugi kooliruumide ehitamine, sest need puudusid ja samuti puudusid võimalused ruumide üürimiseks. Teiseks probleemiks oli õppekava küsimus. Rahvakooli õppekava kordamine, nagu seda seni oli tehtud, ei paistnud olevat otstarbekohane, sest sellest õpilased ei saanud mingeid praktilisi teadmisi, mida võiks elus rakendada. Täienduskooli õppekava tuli koostada nii, et ta oleks kooskõlas alevi tooteeluga. Püstitatigi ajakohane koolimaja ja õppekava koostati nii, et töölislustel võimaldus saada elukutselist algõpetust, mis juba varakult peab kindlustama nende tuleviku.

Hiljem ehitati alevile ka raekoda ja õnnelikult sel ajal, kui ehituskulud olid odavad. Alevile langenud väärtuste eest soetati kinnisvarasid. Lähemaks ülesandeks on veel alevile ehitusplaani väljatöötamine ja samuti tuleb koostada ehitusplaani ka alevi naabruses asuvalle Laihia külale, sest lähemas tulevikus liidetakse see küla aleviga. Kui palju linnaomavalitsusi on sattunud majanduslikesse raskusis, et nad õigeaegselt pole töötanud välja ehitusplaani nende maaalade jaoks, mis asuvad linna äärel ja millised nende väljakujunemisel liidetakse linnaga! Kus selliseid ehitusplaanid pole koostatud, seal linnaäärseil maaaladel arenes ebaterve ehituskord. Uus ehitusplaaniseadus, mis kehtiv 1931. a., võimaldab maahärradele maaalade ehitusplaanide koostamist riigi kulusel veel enne, kui need asustatakse ja Lauritsala alev ongi seda võimalust kasutanud.

Ehitusplaani lõplik väljatöötamine on alevi tulevasele arengule olulise tähtsusega. Ehitusplaani, samuti ehituse organiseerimine on õieti tegurid, mis moodustavad keskpunkti, mille ümber keerleb alevi tulevane areng. Aga ka praegusel hetkel on sellel olu-

line tähtsus. Ehitusplaani ja ehituskordi ei võimalda enam juhuslikku ehitamist, vaid nõuab kinnipidamist kindlaist nõudeist. See on eriti tähtis ka tuleohu vältimisel, sest olgu nimetatud, et peaaegu kõik Soome linnad on omal ajal kas täiesti või osaliselt tulet hävitatud, kuna on ehitatud kindla ehitusplaani.

Ka tervishoiulisest seisukohast on ehitusplaani küllaltki oluline tähtsus. Sest kui puudub kindel ehitusplaani, kannatab selle all ka kanalisatsiooniala, kuna reovee juhtimine võib toimuda nii, et see naabreile tekitab kahju.

Tänapäeval võib märgata ikka rohkem ja rohkem, et tähtsam ala, kuhu peab olema suunatud meie hoolekandetöö, on lapsed. Ka selles suhtes on Lauritsala alev teinud, mida võinud. Koolides on teostunud tervishoiuõde ja aleviarst, kes valvavad laste tervishoiu üle. Ka haigete abistamise keskusest on teostatud laste tervishoiulist järelevalvet. On hoolitsetud laste tervise ja jõulisuse eest, sest koolis on antud lõunaid ja kehaliselt nõrgemad lapsed on suveti paigutatud Salpausselkä mäeharjal keset männimetsa asuvasse lastesuvikodusse, kus nad kuuendalase suvepuhkuse kestel saavad ka prii ülalpidamise. Suvikoloonia korraldamine nõrkadele lastele on tähtsaks teguriks lastekaitsetöös.

Et arendada kehakultuuri, selleks on ohverdatud suhteliselt suuri summasid. Nii on spordiväljaku soetamiseks antud üle 200 000 mk.

Hariduse arendamiseks ja elanikkude kutsealaste oskuste süvendamiseks on asutatud raamatukogu ja lugemistuba. Nende asutamine võimaldus alles siis, kui oli valminud oma raekoda. Raamatukogu teenindab niivõrd õpilasi, kui ka teisi noori ja vanu ja leiab elavat kasutamist.

Viie aasta töötempo Lauritsalas on olnud suur ja märgatavalt suured on tulemused, mis omakorda tõendab, et Lauritsalas on elatud tervet kommunaalset elu.

Ees seisab aga veel palju ülesandeid, mis ootavad lahendust ja seda juba lähemas tulevikus.

Tähtsamaist ülesandeist, mis praegu päevakorral, oleks mainitavad järgmised:

1) Maaala soetamine omakodude loomiseks, mis aitaks parandada korteriolusid.

2) Päevakodude ehitamine lastele, et töölislapsed ei tarvitseks olla üksinda lukustatud uste taga, kui vanemad on tööl.

3) Haigete abistamise keskusele uue hoonde ehitamine, sest praegused üüriruumid on jäänud kitsaks. Ka tuleks luua veel eriline osakond paranevaile haigeile.

4) Sünnitushaigla probleemi lahendamine selles mõttes, et Lappenrannalt kavatakse sealsest uuest haiglast võtta 6 voodit oma kasutada.

5) Haigla ehitamine nakkushaigeile ehk selle teostamine koos Lappeenrannaga, kusjuures Lauritsalale peaks jääma vähemalt 10 voodit.

See on küsimus, mis ei kannata edasilükkamist. Esiteks seepärast, et see on seadusega ettekirjutatud kohustus ja teiseks nõuab seda ka tegelik elu. Nimelt on ilmnenu, et praegune Lappee haigla on kitsas ja seepärast on oldud sunnitud kasutama lastesuvikolooniat haigete esialgseks paigutamiseks. Selle all on aga kannatanud tunduvalt laste huvid.

6) Alevi elektrifitseerimine ja ühenduses sellega tänavate valgustamine töölisrajoonis on küsimused, mis samuti otavad lahendust lähimas tulevikus.

7) Probleem lõplikult korrastada spordiväljakut. Rõivastumisruumide ja puhkepai-

kade soetamine, spordiväljaku piiramine aia- ja jne., sest ei tohi unustada, et noorsoo-kehakultuuri edustamine peab käima käsikäes muu arenguga, sest vaadatuna sotsiaalsest seisukohast, on sellel küsimusel suur tähtsus.

8) On väga oluline korraldada tsentrumis uusi teid, sest see on määrava tähtsusega ka kaubandusel, kuna juhib ostjaskonna alevi.

9) Täienduskooliõpilaste arv kasvab vahetpidamata, mis omakord tingib ka täienduskooli laiendamise ja selle töökodade arendamise. Täienduskooli tuleb arendada kutsekooli suunas.

10) Rahvakooli ehitamisega Kaukassee tule rutata. Tuleb leida koolivalitsusega kokkulepe, et 1937. a. ettenähtud rahvakoolimaja ehitamine lükataks edasi, kuni tarviliku ehitusvõimaluste soetamiseni. Rahvakooli ehitamine nõuaks nimelt 4—5 miljoni mk. ja nii suure kapitali paigutamine koolihoonesse tähendaks paljude teiste sotsiaalsete paranduste edasilükkamist. Praegune koolihoone Kaukas on võrdlemisi korralikus seisundis ja Kauka vabrik on nõus üürilepingut pikendada. Kui õpilaste arv tõuseb, siis võib kooliringkonna ümberkujundamisega ja liiklemisteede parandamisega tekkinud olundit kergendada ja lahendada. Sellele kõigile lisandub veel lihajärelevaatusasutise ehitamine ehk selle probleemi lahendamine koos Lappeenrannaga. Tarvis on veel uut pritsimaja, sest uue tuletõrjeseaduse nõude kohaselt peab 1939. a. lõpuks olema

Aasta	Elanikke	Vahendite kasustamine tööpuuduse vastu võitlemiseks								Saadud maksumus		Põhimaksu määr		Varanduse väärtus		Võlad	
		Väljaminekuid üldse		Sissetulekuid													
				Riigiabi		Tellitud tööde näol											
		Mk.	P.	Mk.	P.	Mk.	P.	Mk.	P.	Mk.	P.	Mk.	P.	Mk.	P.		
1932	6 100	566 872	40	245 193	—	—	—	1 399 092	50	7 ¹⁾	—	4 754 511	—	415 338	—		
1933	6 146	600 662	70	195 450	—	33 572	—	1 828 793	60	8	—	5 039 748	—	483 963	—		
1934	6 450	427 020	75	55 216	—	136 067	—	2 110 190	40	8	—	5 340 111	—	497 001	—		
1935	6 818	383 774	65	24 318	—	183 207	—	2 735 016	80	8	—	8 386 169	—	2 398 084	—		
1936	6 896	389 238	—	11 950	—	151 032	—	3 239 940	10	7	75	10 159 886	—	3 411 711	—		

1) Lappee kogukonnas oli põhimaks samal ajal: 1932 — 8 mk.; 1933 — 7 mk. 80 p.; 1934 — 8 mk. 50 p.; 1935 — 8 mk. 50 p.; 1936 — 8 mk. 50 p.

tulekaitse organiseeritud igati otstarbekohaselt.

Muidugi eeltoodud ja paljude teiste uuen- duste ja paranduste teostamine on sõltuv esmajoones majanduslikest võimalusist, kuid suurel määral ka asja juures seisvaist isikuist, sest raha on lõpuks ikkagi ainult vahend, millega inimesed oma pürglusi teostavad,

Lõpuks heidame lühikese pilgu ka Lauritsala majanduseelu arengule, et saada väikest ülevaadet, kuidas noor omavalitsus oma ülesehitusajajärgus tuleb toime rahan- dusküsimuste lahendamise, mida aidaku selgitada lk. 45 toodud tabel.

Nagu tabelist selgub, on Lauritsala majanduseelu arenenud üldiselt normaalset rada. Varandused on pidevalt kasvanud, kusjuures maksude suurus on olnud kogu aeg elanikkude maksuvõime tasemel ja peaaegu stabiilne.

Elanikkude maksuvõimet aitab selgitada asjaolu, et ametlikeks maksutähtpäeviks ta- suti 87—92% maksudest. Jäagist nõuti veel sisse ligikaudu pool, nii et tasumata jäi vaid 6—7%. Võlakoorma kohta, mis ulatub 3 411 711 mk., olgu tähendatud, et selles summas lühiajalist laenu ei ole. Laenud on pikaajalised amortisatsioonilaenud, millised ulatuvad 2 600 000 mk. Ja laenud on tekki- nud peamiselt maa ja muu kinnisvara soeta- misest. Eeltoodust nähtub, et Lauritsala ma- janduseelu on rajatud tervele alusele ja et intensiivne teotsemine uue omavalitsusühiku ülesehitamisel pole toonud endaga kaasa mingit majanduslikku tasakaalutust, veel vähem aga majanduslikku kokkuvarisemist. Võib juba ette olla kindel, et juhtumil, kui ei teki mõnda üldist majanduseelu murrangut või muutust, teostatakse Lauritsalas kõik kavatsused ja seda juba lähemas tulevikus.

Eesti Linnade Liidu tegevusest.

Eesti Linnade Liidu juhatuse koosolek 11. juunil 1938 peeti Rakveres, Linnavalit- suse ruumes.

ELL esimees A. U e s s o n, avanud koos- oleku, tänas Rakvere Linnavalitsust, eesot- sas linnapea H. Aviksoo'ga, kutse eest pi- dada ELL juhatuse koosolek Rakveres.

Seepeale Rakvere linnapea H. A v i k s o o tervitas ELL juhatust Rakvere linna nimel, soovides koosolekule täielikku edu ja aval- dades ühtlasi lootust, et sellest osavõtjad vii- vad Rakverest kaasa häid muljeid ja mä- lestusi.

A. U e s s o n esitas oma Riias IV Balti riikide linnade liitude konverentsil peetava referaadi „Eesti linnade rahandus“ teesid, V. S m e t a n i n esitas P. Sisask'i referaadi „Eesti linnaehitus“ ja oma referaadi „Teede otsimine Balti riikide linnaomavalitsuste õi- guslike aluste ühtlustamiseks“ teesid, mis võeti teadmiseks, täiendades ühtlasi P. Sisask'i referaadi teese selliselt, et need käsitleks peale ehitustehnilise külje veel lin- naehituse kommunaalpoliitilist külge.

ELL esindajatekogu koosoleks otsus- tati pidada Tõrvas 1938. a. juuli lõpus või augusti alguses — ELL esimehe kokku- leppel Tõrva linnavanemaga —, kusjuures päevakorras oleksid Tõrva linnavanema J. V i k s'i ülevaade Tõrva ajaloo ja praegusest majapidamisest, ELL aianduskonsu- lendi dipl. agr. et hort. E. L e p a referaat uuemaist vooludest linnade haljasalade kor- raldamise alal välismail, ELL esimehe A. U e s s o n'i ülevaade IV Balti riikide linnade liitude konverentsist ja ELL büroo juhataja V. S m e t a n i n'i ülevaade linna- de perspektiivkavast.

ELL esindajaks Omavalitsuste Teataja toimkonda valiti A. U e s s o n ja V. S m e t a n i n.

ELL esindajaks Kodanliku Õhukaitse Nõu- kokku valiti A. M a r a m a a.

ELL esindajatekogu koosolek peetakse pühapäeval, 24. juulil 1938, kell 11.00 Tõrvas, Linnavalitsuse ruumes ELL juhatuse 11. juulil 1938. a. koosolekul kindlaksmää- ratud päevakorraga.

Kroonika.

Liiklemismääruse kavand Soome linnadele.

30. detsembril 1937 pandi Soomes kehtima uus liiklemisseadus. Kuna see toob mõningaid muudatusi ka Soome linnade liiklemismäärusisse, moodustas Soome linnade liidu juhatus erilise komitee, kes töötaks välja linnade liiklemismääruse kava. Komitee esimeheks valiti Soome kommunaalkeskbüroo direktor mag. Y. Harvia ja liikmeiks Helsingi linna kinnisvaradeosakonna juhataja E. v. Frenckell, politseikomandör J. Arajuuri, kindlustusdirektor H. Parmala ja Tampere politseiülem M. Suhonen.

Kameraalühingu asutamine Soomes.

Soome kommunaalkeskbüroo (*Suomen Kunnallinen Keskustoimisto*) kutsus kokku oma ruumesse kameraalalal töötavad linnaametnikud mõnest linnast, selleks et ühiselt kaaluda kameraalühingu asutamise küsimust. Kokkutulnuid tutvustati Soome kommunaalkeskbüroo sooviga, moodustada kameraalühing. Koosolek otsustaski moodustada ühingu kameraalalal teenivaist linnaametnikest.

Samal koosolekul vastuvõetud põhikirja järgi on ühingu eesmärgiks töötada omavalitsuste rahanduse valitsemise ja arvepidamise edustamiseks, aidata kaasa omavalitsuste arvebüroodes töötavate ametnikkude ametioskuse tõstmiseks, olla vahelülis linnade ja alevite arvebüroodele ja nende ametkondadele, kui ka isikuile, kes on huvitatud omavalitsuste arvendusest.

Oma eesmärkide saavutamiseks korraldab ühing koosolekuid tema huvialasse kuuluvate küsimuste käsitlemiseks, annab välja vastavaid kirjanduslikke teoseid ja otsib teisi teid seltsi eesmärgi saavutamiseks.

Liikmeks võetakse vastu isikuid, kelle peateenistusala on linnade või alevite kameralisti, revidendi, raamatupidaja või sellele vastav tegevus. Aastapeakoosolekul on õigus võtta liikmeks ka teisi isikuid, kes oma tegevusega on edustanud ühingu sihte. Ühingu juhatus koosneb seitsmest üheks aastaks valitud liikmest.

Omavalitsusteenijate puhkeaja pikendamisest Soomes.

Soome omavalitsusteenijate keskliit oma peakoosolekul otsustas astuda samme, et omavalitsusteenijaile, kes on olnud pikemat aega teenistuses, võimaldataks kuus nädalat puhkust.

Linna- ja alevisekretäride ühingu asutamine Soomes.

Soome kommunaalkeskbüroo (*Suomen Kunnallinen Keskustoimisto*) algatusel kutsuti kokku linnasekretärid mitmest linnast, et ühiselt kaaluda küsimust, kuidas ligemalt organiseerida linna- ja alevisekretäride omavahelist koostööd. Vastav koosolek peeti Soome kommunaalkeskbüroo ruumes. Koosolek otsustas moodustada linna- ja alevisekretäride ühingu.

Sama koosolek võttis vastu põhikirja. Põhikirja järgi on ühingu eesmärgiks selgitada oma liikmeile seaduste alal ja tööpraktikas tekkinud küsimusi linnade ja alevite suhtes ja olla vahelülis omavalitsuste sekretäride vahel.

Ühingu liikmeiks võib vastu võtta linna- ja alevisekretäre, nende abiseid, kantseleisekretäre, osakondade sekretäre, Soome kommunaalkeskbüroo sekretäre ja teisi isikuid, kes töötavad neile vastavil aladel.

Valiti ühingu ajutine juhatus, kes kutsub kokku asutamiskoosoleku.

Soome omavalitsuste tervishoiuühing.

Juba 1936. a. lõpul peeti Soome linnade liidu juhatuse korraldusel koosolek linnade ja alevite tervishoiuasutisile. Sellel koosolekul kerkis päevakorra küsimus — moodustada eriline omavalitsuste tervishoiuühing. Koosolek pidas ühingu moodustamise soovitavaks ja valis asja korraldamiseks komitee. See komitee moodustas alamkomisjoni, kes töötas välja põhikirja ja kutsus nüüd kokku uue koosoleku.

Ühingu eesmärgiks on edustada tervishoiutööd, püüda töötada nakkushaiguste

levimise vastu ja üldse püüda lahendada selliseid küsimusi tervishoiu alal, mis kuidagi huvitavad omavalitsusi, ja olla vahelülis tervishoiu alal töötava personaali ja sellest huvitatud isikute vahel. Oma eesmärgi saavutamiseks korraldab ühing koosolekuid ja kursusi, kus käsitletakse tervishoiualasse puutuvaid teoreetilisi ja praktilisi küsimusi; korraldab eriuuringuid ja annab välja kirjatöid tervishoiuküsimuste kohta ja püüab leida igasuguseid vahendeid ühingu eesmärgi saavutamiseks.

Liikmeks võib vastu võtta isikuid, kes teenivad tervishoiualal või on huvitatud tervishoiust, omavalitsusi ja ühinguid.

On peetud eriti tähtsaks koostöö teiste samasihiliste organisatsioonidega, mistõttu põhikirjas on ette nähtud, et juhatus koosneb 12 liikmest, kuhu valitakse seitse liiget isikuist, keda nimetab Soome linnade liit, maaomavalitsuste liit, rootsi maaomavalitsuste liit Soomes, Soome omavalitsusarstide ühing, Soome linnaarstide ühing, Soome omavalitsuste loomaarstide ühing ja ühing tiisikuse vastu võitlemiseks Soomes. Juhatusliikmed valitakse peakoosolekul.

Liikmemaksuna määras põhikiri kindlaks, et omavalitsused, kes astuvad liikmeks, maksavad vastavalt kogukonna suurusele 100—500 Smk., ühingud ja teised organisatsioonid — 100 Smk. ja üksikisikud — 20 Smk. aastas.

Avalikkude arhiivide seadus Soomes.

Soomes on väljatöötamisel uus avalikkude arhiivide seadus, mis esitati Soome linnade liidule arvamuse avaldamiseks. See normeerib ka omavalitsuste arhiive. Soome linnade liit nõustus seaduse eelnõuga, kuid palus ainult võtta seadusse lause, et omavalitsusile antakse kolm aastat aega oma arhiivide kohandamiseks uuele seadusele.

Keskhaigla ehitamisest Helsingi.

Juba möödunud aasta kevadel moodustati eriline komisjon, kellele tehti ülesandeks kaaluda riigi ja linna ühise keskhaigla ehitamise küsimust Helsingisse. Nüüd on komis-

jon oma töö lõpetanud ja oma kava esitanud. Kavatsatud haigla mahutaks 1780 patsienti. Ehituskulud, ühes naistekliiniku ehitamisega tõuseksid 234 410 000 Soome marga. Komisjoni arvamuse järgi tuleks haigla püstitada kuue aasta jooksul, kusjuures töö kestaks kogu aeg katkestamata. Komisjoni poolt on välja töötatud kava, millises järjekorras vastavad osakonnad kuuluksid ehitamisele. Haiglast kuuluks 1000 kohta linnale, kusjuures kohtade jaotus üksikute osakondade järgi toimuks erilise kokkuleppe alusel. Linn maksaks osakonna eest päevamaksu madalama normi järgi. Nende soodustuste eest maksab linn riigile ühekordse tasuna 45% ehituskuludest ja 50% sisseseadekuludest. Ülalpidamiskulude katteks maksab linn tema käsutuses oleva 1000 koha eest 50% haigla netokuludest.

Fassaadiküsimus Tamperes.

Tampere linnavolikogu otsustas moodustada erilise fassaadikontrollameti, mis koosneb ehitusinspektorist, linnaplaaniarhitektist, linnaarhitektist ja volikogu poolt valitud kahest liikmest.

Päevavaraste ja alkoholikute hooldamise inspektor Tamperes.

Tampere linnavolikogu otsustas seada ametisse erilise inspektori päevavaraste ja alkoholikute hooldamiseks ja kinnitas tema tegevuse jaoks vastava juhendi. Inspektori ülesandeks on muuseas üles otsida linna maalal asuvad isikud, kelle kohta on põhjendatud kahtlusi, et nad on päevavargad, ja need anda politsei korraldusse isiku kindlakstegemiseks ja tarviliikude andmete selgitamiseks. Kui pole võimalik ajaviitamatult kohapeal leida politseinikke, siis on inspektor kohustatud oma isikut tõestama ja ise asuma kinnipeetud isiku selgitamisele. Alkoholikute suhtes kuulub inspektori ülesandesse muuseas üles otsida isikuid, kes elunevad linnas ja elavad ebakainet elu ja kes Soomes kehtiva erilise alkoholikuteseaduse järgi loetakse alkoholikuiks, ja koguda võimalikult üksikasjalisi andmeid nende isikute ja eluviiside kohta.

Tallinna Linna Panga

Arvete seis 1. juuliks 1938.

Aktiva.

Passiva.

Kassa kr.	159 552.68	Põhikapital kr.	630 500.—
Hoiuarved „	4 190 672.21	Tagavarakapitalid . . „	200 500.—
Väärtpaberid „	3 067 925.38	Amortisatsioonikapital „	27 922.72
Väärtused „	25 224.64	Hoiusummad „	14 639 559.15
Diskonteeritud vekslid „	3 786 669.91	Võlad teisis krediitasut. „	550.000.—
Tähtajalised laenud . „	367 363.—	Korrespondendid . . „	129 150.88
Kontokorrentlaenud . „	4 564 890.50	Väljaantud garantiid . „	322 904.09
Korrespondendid . . „	157 512.76	Mitmesug. kreditorid „	6 307.—
Garantiideebitorid . . „	322 904.09	Tulud „	372 937.06
Mitmesugused deebitorid „	6 307.—	Muud passivad . . . „	69 173.38
Vallasvara „	35 256.44		
Kinnisvara „	59 274.85		
Kulud „	129 427.89		
Muud aktivad „	75 972.93		
	Kokku kr. 16 948 954.28		Kokku kr. 16 948 954.28

„Eesti Linnad“
(end. „Linnad ja Alevid“)
Eesti Linnade Liidu häälekandja

ilmub 1938./39. a. XI aastakäiguna, avaldades artik-
leid ja teateid nii kodu- kui välismaade linna- ja alevi-
omavalitsuste korraldusest ja elust, tutvustades nende
kavatsuste ja saavutustega jne.

Ajakiri ilmub 10 korda aastas.

Numbri hind 25 s., aastakäigu (10 numbrit)—kr. 2.50.

Saadaval ka vanemad aastakäigud.

Toimetus ja talitus: Eesti Linnade Liit, Tallinn, Pikk 6
Telefon 431-58.

